

HET GEHEUGEN VAN

Aan de slag met het erfgoed van amateurdans

door Staf Vos en Veerle Wallebroek

Wil je oude choreografieën in een hedendaags jasje steken? Bestaat je dansschool 25 jaar en vind je net die foto van het allereerste optreden niet meer terug? Of ontdek je opeens recente DVD-opnames bij het afval? Sporen uit het verleden die ons aanspreken, noemen we 'erfgoed'. Het Firmament zet zich als expertisecentrum in voor de zorgzame en creatieve omgang met dat erfgoed van de podiumkunsten.

CREATIEF MET HET VERLEDEN

Wat moet je nu eigenlijk verstaan onder 'erfgoed'? Het kan zich in vele gedaanten aandienen. De meest voor de hand liggende zijn materiële sporen zoals documenten, foto's, kostuums, decorstukken, rekwisieten, klank- en beeldopnamen, dansbeschrijvingen en digitale bestanden. Daarnaast zijn er tal van minder tastbare sporen: straffe verhalen en anekdotes, maar ook eeuwenoude tradities, danstechnieken en werkwijzen die vooral mondeling doorgegeven worden. Het is net de combinatie van de tastbare elementen en de immateriële sporen die het geheugen van je dansgroep vormgeven. Maar hoe leg je het aan boord om deze unieke erfenis beschikbaar te houden voor de volgende generaties? En hoe kan het verleden inspiratie bieden voor heden en toekomst?

Je kan alvast manieren bedenken om onvatbare herinneringen toch vast te leggen. Denk maar aan video-opnames om ervaringen in het heden te documenteren. De unieke wijze waarop de danslerares de choreografie aanleert, kan bijvoorbeeld moeilijk op papier omschreven worden. Maar ook herinneringen aan het verleden kan je koesteren, door bijvoorbeeld interviews af te nemen van vrienden die vroeger gedanst hebben. Beeld is hier even belangrijk als geluid, want wie weet herinneren ze zich nog passen en houdingen? In combinatie met de overgeleverde kostuums, voorwerpen en documenten kan je zo de magie van de dansvereniging doorheen de jaren levend houden.

Maar valt er ook iets méér mee te doen? Dans staat altijd in relatie tot het verleden. Of het nu gaat om ballet of stijldans, volksdans of zelfs urban dance, telkens worden elementen uit het verleden in

een hedendaagse vorm verwerkt. In het vorige nummer van Dans.Magazine verscheen bijvoorbeeld een reportage over de ontmoeting tussen hedendaagse dans en folklore. Misschien kan je zelf wel iets doen met de mijlpalen uit de geschiedenis van jouw dansgenre - of het nu gaat om een negentiende-eeuws ballet of de lindy hop uit de jaren 1940? Maar net zo goed kan je inspiratie putten uit oudere choreografieën van je eigen vereniging.

Niet alleen de bewegingen kunnen naar het verleden verwijzen, ook de kostuums en de scenografie. 'Retro' kan vandaag opnieuw smaakvol zijn, of kan juist verrassen. In een originele scenografie kan een oude jurk of een antiek belichtingselement misschien wel een nieuwe functie krijgen. De moeite waard om mee te experimenteren!

De bijgehouden beeldopnames, interviews en administratieve documenten vertellen ook over de rol van je dansvereniging in je dorp of stad. Ze leveren verhalen op over het ledenaantal en over modes in de programmatie. En over originele optredens met een bovenlokale uitstraling. Zo hield de Mechelse dansgroep De Jeugd in de jaren 1930 niet alleen openluchtoptrédens met beiaardbegeleiding, maar danste ze ook in revue-shows in naburige steden. Of misschien waren er in jullie rangen wel kampioenen van danswedstrijden die vandaag vergeten zijn? Materiële en immateriële sporen uit het verleden kunnen een vereniging bovendien legitimiteit geven bij lokale overheden door een lange geschiedenis en een grote publieksopkomst te bewijzen.

Maar de belangrijkste functie vervullen ze voor de dansliefhebbers zelf. Je wil het verhaal van je dansgroep ongetwijfeld presenteren aan je trouw publiek.

Vaak grijpen we hiervoor terug naar de vertrouwde methoden zoals een mooi jubileumboek of een klassieke tentoonstelling. Daar is op zich niets verkeerd aan, maar je kan het verhaal van een vereniging ongetwijfeld ook op een andere manier brengen. Het concept van een 'Museum voor 1 dag' (zie kader) biedt een origineel alternatief waarmee je, gecombineerd met enkele kleine dance acts, naar het bredere publiek kan trekken op markten en pleinen.

DE ZORG VOOR HET 'GEHEUGEN' VAN EEN VERENIGING

Hoe koester je dit 'geheugen' van de dansgroep? Het kan niet de bedoeling zijn dat papieren, opnamebanden, kostuums en rekwisieten zich alsmat blijven opstapelen. Ook de bestanden op je computer zijn kwetsbaar. Wie heden en verleden als 'erfgoed' wil herontdekken, doet er goed aan om documenten en objecten overzichtelijk te ordenen en te bewaren. En vooral: om ze te selecteren en te digitaliseren, want plaats is er overal te weinig! Om aan die behoeften tegemoet te komen, heeft de Vlaamse overheid aan de vzw Het Firmament de opdracht gegeven om onder meer amateurverenigingen hierin te ondersteunen.

Als expertisecentrum voor het cultureel erfgoed van de podiumkunsten engageert Het Firmament zich om een praktische handleiding te ontwikkelen. Zo zal je in je archief alles kunnen terugvinden om de geschiedenis van je vereniging te reconstrueren, op een originele manier te presenteren en in te zetten als inspiratiebron voor de toekomst.

Daarnaast zet Het Firmament zich actief in om bestaande archiefinstellingen, musea en heemkundige kringen te

MIJN GEZELSCHAP

Een mooi bewaard archief kan prachtige schatten verbergen... Hier oefenen leerlingen van Jenny Laroche expressiedans in de Stedelijke Normaalschool voor Meisjes in Antwerpen. In de jaren 1930 werd de uitdrukking van gevoelens onder Duitse invloed ook bij amateurs belangrijker dan het tonen van virtuoze passen of bevallige tafereeltjes.

overtuigen van het belang van amateurdans in hun collecties. Waar mogelijk pleiten we voor extra depotruimte zodat de belangrijkste objecten die voortvloeien uit de werking van dansverenigingen en -scholen een veilig onderkomen vinden. En later zullen we, samen met jullie, nadenken over bijkomende tips om de vluchtige ervaring van het dansen voor de volgende generaties te bewaren. Enkel op deze manier kan erfgoed een rol krijgen in de toekomst van amateurdans!

HET FIRMAMENT

Het Firmament bestaat al sinds 1968 en kan terugblikken op een jarenlange werking over poppen- en figurentheater. Het is vanuit de opgebouwde ervaring in de zorg voor het figurentheatererfgoed dat Het Firmament nu de brug slaat naar de bredere podiumkunsten, zowel het professionele als het amateurkunstenveld. In 2012 werd Het Firmament erkend als landelijk expertisecentrum voor het erfgoed van de podiumkunsten (theater en dans) in het kader van het Cultureel-erfgoeddecreet. In nauwe samenwerking met Danspunt zal Het Firmament een erfgoedbeleid op maat van dansverenigingen en -scholen uitbouwen!

Info & contact: www.hetfirmament.be, contact@hetfirmament.be

Wil je meer weten over hoe je het verhaal van jouw dansvereniging op een originele manier kan presenteren tijdens het volgende jubileum of een ander evenement?

Volg dan de workshop 'Creatief met erfgoed. Samen ideeën genereren om je verhaal te presenteren' (info & inschrijving op www.heemkunde-vlaanderen.be) of ga aan de slag met 'Museum voor 1 dag' (info op www.tapisplein.be, bij 'Wat doen we?', 'Zelf doen!').

Succes!